

Kritik mot ordförandena i två kommunala nämnder för ett uttalande i brev till skolpersonal rörande organisationers möjligheter att lämna politisk information i skolor

Bakgrund

I brev den 14 augusti 2006 till ”samtidig skolpersonal i åk 7–9 och gymnasieskolan i Jönköpings kommun” anförde AA, ordförande i skol- och barnomsorgsnämnden, och BB, ordförande i gymnasienämnden, följande.

Att stå upp för den demokratiska värdegrunden – politik i skolan

Med anledning av de politiska debatter som nu förekommer inför valet och som naturligtvis också sker i kommunens skolor, vill vi som ordföranden i skol- och barnomsorgsnämnden och gymnasienämnden tydligt slå fast betydelsen för oss alla av de grundläggande värderingar som ett demokratiskt samhälle vilar på. Skolan har där en viktig uppgift att förmedla och hos eleverna förankra de värden som vårt samhällsliv vilar på. Detta regleras i våra grundlagar så väl som i skollagen.

Demokrati förutsätter möten mellan människor. Skolan ska främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedborgare genom att vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Det är då viktigt att skolan är en fysisk mötesplats där eleverna kan möta olika åsikter och värderingar. Det betyder inte att skolan ska vara passiv. Den är och ska vara aktiv och ska bekämpa alla uttryck som strider mot våra grundläggande demokratiska värderingar. I detta arbete har skolans ledning ett stort ansvar.

I vår kommun har antagits två skolplaner som båda starkt betonar de grundläggande demokratiska värderingarna. Skolan ska naturligtvis inte enbart tala om demokrati utan även praktisera den. I detta arbete är det betydelsefullt att skolan samverkar med olika organisationer och föreningar. Inte minst de politiska ungdomsförbunden har en viktig uppgift och bör därför beredas möjlighet att närvara på skolorna när tillfälle ges. Våra lärare har också ett stort ansvar för att frågor blir allsidigt belysta och att argument möts med motargument.

Vi förväntar oss att all personal vid kommunens skolor har mod och att de med kraft vågar ingripa så fort som någon ifrågasätter de demokratiska värderingarna. Vår uppfattning är också att organisationer som tydligt visar att de inte delar skolans värdegrund inte ska få möjlighet att framföra sina synpunkter i kommunens skolor men att beslut i dessa frågor ytterst åvilar skolledningen vid respektive skola.

Anmälningar

I en anmälan till JO framförde CC klagomål mot BB (JO:s dnr 3940-2006).

Vidare framförde DD, i en annan anmälan till JO, klagomål mot AA (JO:s dnr 3941-2006).

Anmälarna anförde sammanfattningsvis bl.a. följande. Ordförandena har rekommenderat personal på skolor i kommunen att Sverigedemokraterna skall nekas tillträde till skolorna för att lämna politisk information. Rekommendationen är inte demokratisk och torde strida mot yttrandefriheten.

Utredning

Anmälningarna remitterades till Gymnasienämnden respektive Skol- och barnomsorgsnämnden i Jönköpings kommun för utredning och yttrande. I gymnasienämndens remissvar anfördes bl.a. följande.

- Gymnasienämnden har inte varit delaktig i framtagande av brev från ordförande i gymnasienämnden till skolpersonal i åk 7–9 samt gymnasieskolan. –
- Gymnasienämnden avstår därför ifrån att kommentera innehållet i brevet. –
- Gymnasienämnden anser dock att brevet inte innehåller något namngivet politiskt parti eller någon politisk organisation.

/— —/

Då nämndernas remissvar var i princip likalydande, återges inte skol- och barnomsorgsnämndens yttrande här.

Anmälarna bereddes tillfälle att kommentera respektive remissvar.

I ett beslut den 25 juni 2007 anförde *JO André* följande.

Bedömning

JO har vid ett flertal tillfällen uttalat sig i frågor som uppkommit i samband med att politiska partier önskat lämna politisk information i skolor. Här kan nämnas bl.a. JO:s ämbetsberättelse 1991/92 s.346, 1995/96 s.394 och 2004/05 s. 401 samt JO:s beslut den 31 januari 1996, dnr 3404-1995, och den 8 april 2004, dnr 2111-2002. Frågor av detta slag har även varit föremål för Regeringsrättens prövning (Regeringsrättens årsbok 1981 ref. 2:26 nr I och II).

En skola är inte en allmän plats, och yttrandefriheten enligt regeringsformen innefattar inte någon rätt för medborgarna – eller en sammanslutning av sådana – att få tillträde till en skola för att där sprida ett budskap. På motsvarande sätt förhåller det sig med den i tryckfrihetsförordningen garanterade rätten att sprida tryckta skrifter. Skolledningen kan dock ge tillstånd för utomstående att i skolan sprida information eller tryckta skrifter. Vid ställningstagande till om t.ex. ett politiskt parti i detta syfte skall få tillträde till en skola måste skolledningen beakta den övergripande bestämmelsen i 1 kap. 9 § regeringsformen: Domstolar samt förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör uppgifter inom den offentliga förvaltningen skall i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet.

I egenskap av ordförande i Skol- och barnomsorgsnämnden respektive Gymnasienämnden i Jönköpings kommun har AA och BB skickat ett brev till personal i kommunens skolor. I brevet har ordförandena uttalat sin uppfattning att organisationer som tydligt visar att de inte delar skolans värdegrund inte skall få möjlighet att framföra sina synpunkter i kommunens skolor. Att låta bedömningen i frågan om ett politiskt parti skall ges tillträde till skolan vara beroende av vilka åsikter som partiet kan förväntas föra fram står i strid med objektivitetskravet i 1 kap. 9 § regeringsformen. Jag är mot den bakgrunden mycket kritisk till det aktuella uttalandet. Den omständigheten att det i brevet har angetts att ”beslut i dessa frågor ytterst åvilar skolledningen vid respektive skola” föranleder inte någon annan bedömning från min sida.

Med den kritik som har uttalats ovan avslutas ärendena.